

Romano hangos

8

ROMSKÝ HLAS – ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE

ROČNÍK 9 • ČÍSLO 24 • VYŠLO 28. PROSINCE 2007

zprávy

VIMPERK – Poslední víkend v roce vyhořel bytový dům ve Vimperku na Prachaticku, v němž bydlí vesměs romské rodiny. Nikdo nebyl zraněn. Radnice zajistila náhradní ubytování pro všech deset rodin. Podle starosty města není vyloučeno, že požár byl založen úmyslně.

PRAHA – Přechtením zprávy prý zemře jeden Rom! Textovými zprávami si lidé čím dál častěji přejí hezké svátky. Je to rychlý a levný způsob, jak někomu na poslední chvíli popřát a udělat radost. Podle TV Nova letos ale někteří dostali textovku, při jejímž přečtení zůstává rozum stát. A hezké Vánoce přeje rozhodně jen někomu.

PRAHA – ČR je nyní součástí schengenského prostoru a její občané mohou volně cestovat téměř po celé Evropě bez hraničních kontrol. Je to další významná mezinárodní událost v dějinách ČR a zároveň milník na hranicích mezi státy, které před rokem 1989 rozdělovalo vymezení Západu a Východu.

PRAHA – Školy dostanou novou příručku pro práci s romskými žáky z ghetta, která má pomoci učitelům v práci s nimi. Tisícovku těchto publikací vytvořila společnost Člověk v tísni. Uspořádala také kurzy pro vyučující, v nichž se učili začlenit do výuky informace o sociálním vyloučení a předávat je žákům.

PLZEŇ – Představitelé židovské obce v Plzni svolali na 19. ledna, kdy mají městem pochodovat pravicoví extremisté, před Velkou synagogu v ulici Pětatřicátníků pietní shromáždění. Židovská obec je přesvědčena, že pochod radikálů má antisemitský podtext, a chce ho proto překazit.

Středoškolští studenti jsou netolerantní k Romům v České republice

Pravá tvář segregace

Průzkum názorů žáků středních škol a učitelů, který provedla společnost Člověk v tísni, odhalil pravou tvář nebezpečného jevu, který nazýváme segregace ve školství. Ministryně Džamila Stehlíková pokládá podle výsledků sondy situaci za mírně zlepšenou, proti předcházejícím průzkumům. Nemohu s ní souhlasit.

Alarmující je okolnost, že zjištění vypovídají o názorech středoškoláků, tedy dětí, které by v podstatě neměly mít negativní zkušenosti s Romy a neměly by pociťovat výrazně negativní důsledky chování Romů, pokud se ve společnosti projevují. Průzkumy si zatím braly v potaz dospělou populaci.

Co nám děti říkají: 80 % z nich odsuzuje nejvíce drogově závislé, 76 % se negativně staví k příslušníkům romské menšiny a 45 % z nich si myslí, že by pro romské žáky měly být zřizovány speciální školy.

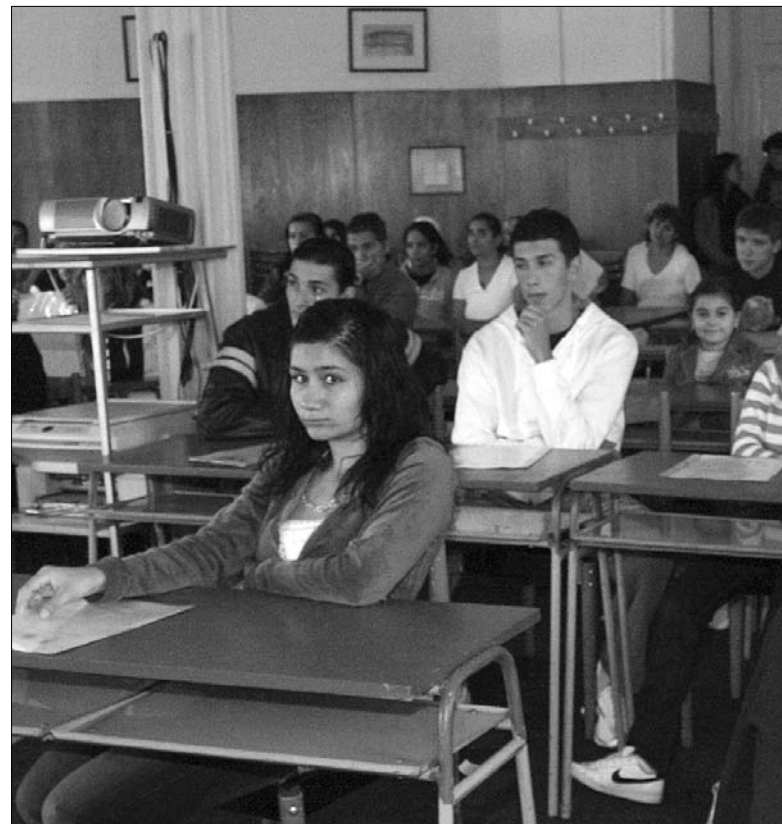
Tento stav může být důsledkem tří jevů:

- děti získávají názory z prostředí své rodiny,
- děti nejsou dostatečně poučovány o skutečném stavu věcí ve škole,

– děti se ve školním prostředí střetávají s romskými dětmi jen zřídka, a proto nemají o jejich skutečných projevech relevantní informace.

Jakýkoliv z těchto důvodů je špatný a sám o sobě by stačil k negativnímu soudu o romské populaci. Kombinace těchto tří důvodů je ve svých důsledcích naprosto alarmující.

Nejde jen o to, že dochází ke zkreslenému názoru o Romech, o nepřipustných generalizacích a celkové neznalosti o pozitivních příkladech ze života Romů ve společnosti. Takové negativní vnímání Romů s sebou přináší další špatné jevy, které mají dopad na vysokou nezaměstnanost Romů, snižování jejich společenského a sociálního kreditu mezi ostatními občany a celkově zpomaluje a znesnadňuje úspěšnou integraci Romů do společnosti. Tedy naprosto devastující dopady do živo-

Zlepší se v budoucnu vnímání Romů s jejich zvyšující se kvalifikací?

Foto: Jiří Salík Sláma

ta celé společnosti, nikoliv jen do života romské menšiny.

Existuje pádný důvod aspoň se začít s tímto problémem vypořádá-

vat. Upustíme-li od vlivu rodiny na dítě, který lze jen vzdáleně a s těžší ovlivňovat ze strany státu a samozřejmě i společnosti, můžeme se pokračovat na str. 2

Vládní agentura pro boj s ghetty stává se nepolapitelnou chimérou

Zajíc nikdy nedoběhne želvu

Ministryně Džamilou Stehlíkovou avizovaný vznik Agentury proti sociálnímu vyloučení v romských komunitách je při četbě programů zasedání vlády nedohledatelný.

V ČTK jsme mohli se ještě posledního dne v roce dočíst, že v Brně a Břeclavi se činnost agentury o dva tři měsíce opozdí. A opozdí za čím? Zřejmě jen zasvěcení vědí. Stejně jako zajíc nikdy nedoběhne želvu, neboť by musel překonat nejprve polovinu vzdálenosti, která

jej od želvy dělí, a předtím ještě polovinu z té poloviny a polovinu z oné poloviny atd., nedoběhne neboží nezasevěcení nikdy ministryně Džamilu, protože agentura již v jejích výročních existuje, zřejmě v neznámých a neprozkoumaných oblastech, které se na mapách kdysi označovaly hic sunt leones (zde jsou lvi), a zdatní kartografové na takovéto plochy kreslili obrazy bájných zvířat, jednozoočů a chimér. Asi tak existuje i neexistuje vládní

agentura, není oblečená ani nahá, jak chytrá horákyně prochází sály Úřadu vlády, kde se buduje další odbor, chystající expertizu a poradenství pro Brno a další lokality. Proč se má onen odbor jmenovat agentura? I vy setečení, a proč ne? Vždyť to pojmenování nic nestojí... A mezi obludkami a dalšími kočkovými zvířetníky okraje map nebude nijak takový agenturoodbor vyčnívat.

Albína Schwartzová

z obsahu

Vaska

Zveřejňujeme povídku Jany Ferdinandové, jež získala první místo v literární soutěži v romském jazyce nazvané Literární cena Mileny Hübschmannové. Druhého ročníku se zúčastnilo téměř padesát amatérských i renomovaných literátů všech věkových kategorií z ČR a Slovenska.

strana 4-5

Kolik je v nás člověka?

Výstava Muzea romské kultury přibližuje oslavy vánočních svátků v romské rodině dříve a dnes.

strana 6

Neházejme flintu do žita

(editorial konce roku 2007)

Milí čtenáři Romano hangos! Končí rok 2007 a my již nestihneme dodat vám poslední číslo v závěru roku, za což se vám omlouváme. Koncem roku nikdo nechce příliš mnoho pracovat, což platí v našem případě pro tiskárnu i našeho distributora. Budiž jim odpuštěno.

Závěrečné číslo tedy dostanete začátkem ledna nového roku 2008. To možná nemusí být taková chyba. Můžete spolu s námi bilancovat starý rok s týdenním

výhledem do roku nového a zamýšlet se, co na něm bylo dobré a co špatné.

Vláda nám v rámci svého reformního balíčku nepřipravuje nic, co by nás naplňovalo nadšením. Stručně řečeno, budeme si muset sahat hlouběji do kapsy. A tak možná i věci, které jsme v roce 2007 nevnímali příliš příznivě, se v novém světle roku 2008 mohou jevit jako dobré. „Dobře už bylo,“ by mohla znít odpověď na oblibitelnou otázku, kdy bylo nejlépe. To

je, řekl bych, nejstručnější hodnocení roku uplynulého,

Přesto všechno se dívejme dopředu optimisticky. Nemusí být tak zle, aby nemohlo být ještě hůře, řeknu poněkud cynicky. Zanechme však velké politiky a podívejme se na tu malou, naši.

Doufáme, že Romano hangos bude moci vycházet i příští rok, všechny potřebné kroky k tomu jsme učinili. Už jsme si zvykli na každoroční kontinuální snižování dotací ze strany našeho donátora

a v rámci daných možností se pokoušíme dělat nemožné. Nejvíce nás mrzí, že permanentní nedostatek financí nám neumožňuje udržet náležitou úroveň našeho čtrnáctidenníku. Obětavost dopisovatelů i redaktorů však tento handicap eliminuje na přijatelnou úroveň. S tím počítáme i pro další rok, stejně jako s vaší přízní, bez které bychom vydávat Romano hangos vůbec nemohli.

Přeju vám všem do roku 2008 vše nejlepší. A hlavně: neházejte

nikdy flintu do žita! Věci nejsou nikdy tak horké, jak se na první pohled zdají. Tohoto hesla se držte, když se Vám bude zdát něco naprosto nepřijatelného. Život hned získá nový rozměr. Je to má zkušenost, zkušenost člověka už dostatečně starého, aby se mohl držet toho, co mu život ukázal. Tak šťastný i veselý, protože bez srandy by všechno byla jen velká nuda.

Váš Karel Holomek,
šéfredaktor

zaznamenali jsme

Zastupitel srazil na přechodu ženu. Rasistickými výrazy neblaze proslulý zastupitel Tomáš Nepraš (Voba pro město) z Břeclavi srazil autem na přechodu ženu a způsobil jí vážné poranění hlavy. Stalo se tak 7. prosince hodinu před půlnocí. Zastupitel má tedy další potíže ze zákonem, tentokrát jako řidič.

Dostal se mezi 27 významných Čechů. Radoslav Banga, známý člen hudební skupiny Gipsy.cz a český vyslanec pro Rok rovných příležitostí se objevil na společné prestižní fotografii 27 významných Čechů vedle Pavla Landovského, Petra Uhla, Hany Hegerové, Karla Schwarzenbergera, Miroslava Topolánka a dalších. To je úspěch jako hrom!

Na východě Německa série neonacistických přeapadení. Východoněmecké spolkové země zaznamenaly na sklonku roku sérii rasově nebo neonacisticky motivovaných útoků. Napadeno bylo pět lidí, někteří utrpěli vážná zranění. Například v Drážďanech zaútočilo před diskotékou na dva soudánské studenty asi 15 mladých mužů; nadávali jim kvůli barvě pleti, poslěže je bili a kopali. Zranění neušel ani 20letý Němec, který chtěl napadeným pomoci. Policie předpokládá, že pachatelé jsou fotbaloví násilníci, kteří se podobným způsobem odraegovali už při fotbalových utkáních.

Valné shromáždění schválilo rozpočet OSN. Valné shromáždění OSN na svém zasedání 23. prosince schválilo návrh rozpočtu této mezinárodní organizace na další dva roky. Rozpočet ve výši 4,17 miliardy dolarů (asi 77 miliard korun) podpořilo 141 zemí, proti hlasovaly pouze USA. Ty nesouhlasí s finanční podporou další světové konference proti rasismu, protože se obávají, že stejně jako ta minulá skončí protizraelskými proklamacemi.

Romové opouští republiku. Několik romských rodin z Nového Jičína řeší své problémy s bydlením odchodem do Anglie. Dříve bydleli tito lidé v městských bytech, které radnice prodala soukromým podnikatelům, a ti je nyní prostřednictvím žalob vystěhovávají. Vystěhovávání se děje většinou neoprávněně, a rodiny by měly nárok na jiný byt stejných kvalit. Jednání provází mnoho nejasností, vedle chabé podpory radnice i obligátně tvrdé a nelidské jednání soudců. Přes usilovnou podporu právního zástupce rodin a nadějí, že některé z nich získají náhradní bydlení, rezignují na další jednání a odchází do Anglie.

Zemřel král rumunských Romů

„Král je mrtev, ať žije (nový) král!“ Přesně v souladu s tímto historickým úslovím z dějin francouzské monarchie se 27. prosince uskutečnil pohřeb „mezinárodního krále“ rumunských Romů Ilie Stanescu, aby se klanovní předáci vzápětí zúčastnili korunovace jeho nástupce, syna zesnulého krále Dana. Pohřeb i korunovaci vysílal přímým přenosem rumunský televizní kanál Realitatea TV.

Za provolávání „Ať žije král!“ si Dan Stanescu sám nasadil téměř kilogram vážící zlatou korunu patřící dosud jeho otci, kterou mu na sametovém polštářku podal jeden z bratranců. Korunovace se konala na dvoře „královského paláce“ v Costești na jihu země.

„Chci dokončit to, co začal můj otec,“ prohlásil nový „král“, aniž by zmínil jakékoli konkrétní cíle.

Dosavadní král Ilie Stanescu, který zemřel na infarkt v 55 letech, byl vyhlášen „mezinárodním králem Romů“ v srpnu 2003. Korunovační ceremonie se tehdy odehrála v klášteře Curtea de Arges za účasti ortodoxních kněží, kteří

„králi“ během obřadu několikrát požehnali. Tehdy to vyvolalo značnou aféru v rumunské pravoslavné církvi. Patriarcha kritizoval kněze, že se obřadu zúčastnili, navíc v klášteře, kde byla korunována a pochována řada skutečných rumunských knížat a králů. Nynější „korunovace“ se proto již musela obejít bez kněží a konala se mimo klášter i církevní půdu.

Romská menšina v Rumunsku čítá oficiálně 536 000 lidí, její představitelé však uvádějí, že skutečný počet se pohybuje mezi 1,5 až dvěma miliony. V rumunském parlamentu Romy automaticky ze zákona zastupuje jeden poslanec, další si menšina může zvolit, pokud by se na několika kandidátech sjednotila.

Rumunští Romové jsou kmenově i názorově značně roztrženi. Mají ještě jednoho „krále“, Florina Cioba, kterého podporuje jiná kmenová skupina, a navíc v Rumunsku existuje ještě romský „císař“ Iulian Radulescu.

(red, romea/čtk)

Pravá tvář ...

Dokončení ze str. 1

správ i dalších institucí občanských a jiných, pak je na pořadu dne dělat něco v programech výuky. Začít ve školách měnit segregaci českých škol aspoň ke klesajícímu trendu, zatímco tento trend je neustále stoupající.

Zatím by stačilo, kdyby tyto handicap českého školství byly označeny za handicap a byly přijaty se vši možnou upřímností, jaké jsou relevantní instituce schopny. Podle reakcí vrcholných úředníků ministerstva školství i dalších na rozhodnutí Velkého senátu Evropského soudu o diskri-

minaci 18 žáků zvláštních škol v Ostravě nic nespědí o tom, že by někdo zodpovědný přiznal chybu a tím i ochotu k nápravě. Jsme svědky spíše ukřivděných reakcí: jak si mohl někdo dovolit?

Náprava je ovšem věcí nás všech a každý může udělat nějaký dobrý krok. Romským rodičům bych doporučil už napříště dávat dítě do školy jinam, než je zvykem v ulici. Tvrdě a důsledně to ve vybrané škole prosazovat a nedat se odradit. Bude to čin hodný nejvyššího uznání a nejvyšší možné efektivity v programu, který tu prosazují.

Karel Oswald

O problémech, kterým čelí kandidáti na práci v celé Evropě Diskriminace v novinových člancích

BRUSEL – Soutěž Novinářská cena Evropské unie 2007, která se konala ve všech 27 členských státech EU, oceňuje práci žurnalistů, kteří se věnují tématu diskriminace. Na vyhlášení cen 18. prosince v Bruselu byla vítězkou jmenována Maria do Céu Neves z Portugalska.

Mezi více než 800 přihlášenými pracemi získala první cenu za článek Portugalci součástí nového druhu evropského otroctví. Článek popisující děsivé zacházení s portugalskými a polskými přistěhovalci za prací v Nizozemsku byl otištěn v červnu v Diario de Noticias.

„Článek Marie do Céu Neves ukazuje diskriminaci z neobvyklé a velmi překvapující perspektivy, a to z pohledu portugalských a polských pracovníků, kteří se úporně snaží získat zaměstnání v Nizozemsku. Článek zdůrazňuje skutečnost, že Evropa opomíjí nepřijemnou situaci těchto lidí, kteří cestovali tisíce mil, aby se užívali, a jeho síla je umocněna autorčinou osobní zkušeností,“ vysvětlila důvody pro ocenění textu porota.

Druhou cenu obdržely Marie-Madeleine Péretie a Adeline Trégouët z Francie za své společné dílo Diskriminace: řešení, která

fungují. Jejich článek upozorňuje na skutečnou podstatu diskriminačních problémů, kterým čelí kandidáti na práci v celé Evropě, a kritizuje postupy přijímání zaměstnanců především ve Francii.

William Briggs z Velké Británie získal třetí cenu za článek Pro následování předsudky ve Scotland on Sunday o rasismu proti Romům ve Skotsku.

Novinářská cena EU se poprvé konala v roce 2003 v rámci kampaně Pro rozmanitost. Proti diskriminaci.

(red)

Rok rovných příležitostí pro všechny v Brně

Rok 2007 byl v rámci Evropské unie vyhlášen Evropským rokem rovných příležitostí pro všechny (ERRP). Na jižní Moravě přišla organizace IQ Roma servis s koncepcí Ethnic Friendly zaměstnavatel, která podporuje fungování rovného zacházení na trhu práce, a realizovala regionální informační, propagační a vzdělávací kampaň ke zvýšení povědomí o rovných příležitostech s názvem 2007: Brno slaví Evropský rok rovných příležitostí pro všechny.

Podle představitelů IQ Roma servis zatím oslovlili 55 zaměstnavatelů, z nichž sedm získalo značku Ethnic Friendly zaměstnavatel, s dalšími 31 probíhá jednání. O koncepci tedy projevuje zájem 70 procent přímo oslovených zaměstnavatelů. Mezi Ethnic Friendly zaměstnavatele patří AUDACIO, s. r. o., Ing. František Pospíšil, Inventec (Czech), s. r. o., Nová Mosilana, a. s., Úřad práce Brno-město, Úřad práce ve Vyškově a Zetor Tractors, a. s.

V rámci kampaně se konala na brněnských školách soutěž o nejlepší antidiskriminační komiks a o nejlepší krátký film na podporu rovných příležitostí. Na městských úřadech v Jihomoravském kraji a v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR se zase konaly výstavy vítězných komiksů a fotografií romských dětí. Fotografie dětí a komiksy například již několik měsíců oslovují Brňany na tramvajích a v tramvajích. (red)

E diskriminacija šaj džal the buterval

Europsko komisija jekhetanes le Dansko institutoha pal o manušane čačipena kerde andro Helsinger dživesende 6. – 7. 12. konferencija pal e diskriminacija, savi džal buterval. Anglal vak-erdža e rani Belinda Pyke, šerutni khatal o Direktoriatos pal o socialna buča paš e Evropsko komisija. Anglunes thodža koda, kaj e diskriminacija savi džal buterval pes sikhavel andre praktika, politika the andro pravo. Manuša hine diskriminimen agle peskeri seksualno orientacija, religija, rasa, berša, etnicko anglu-nipen, u buterval hine kale kotera hamimen maška peste.

Kavke palis avel diskriminacija buterval. Andre panelovo diskusija sikade o manuša khatal o Evropakero Romengero the Phirutnengero forum (ERTF),

Ondřej Giňa the Robert Rustem, kaj andro Anticikanismus hin kadi buterval diskriminacija. O Robert Rustem phendžas, kaj o Roma hine sakodžives konfrontimen la buterval diskriminacijaha a chcoc kana nadžanen, kaj hine diskriminimen na ča angle peskeri rasa. Majbuter kada dičhol pro romane džuvlija. Hin važno kaj pal kada te dikhas u te las amenge andre godži the aktivnones pes te thovas kontra rasovo diskriminacija the aver formi, save amenge nadičhon avkes zoraha.

Andre zprava le Direktoriatoske pal o socialna buča la Evropakera komisijake pes del duma the pal koda, so hin jekha romana džuvlijaha, Renata Sztojka, savi kerel buči andro but phare kondiciji, hjava, kaj le hin

kerel but čhavore. Joj mušinel te kerel phari buči u paš oda nabirinel te likerel avri peskere čhavoren. Kajča te našavela e buči, nabirnela le čhaven te del koda, so lenge kempel. Kerel buči calo čhon, u te nabirnela, čhivena la avri andal e buči. Kada sas jek le prikkladendar, save sas sikade pre koda, sar o džuvlija hine teleder andro čačipena sar o murša.

Paš kada sas sikade the prikkladi pal koda, sar džal e situacija the sar rešisaren kale problemi andre Kanada, Australija the Amerika. Sas presentujimen the buča sar „lači praktika“ u kalendar džal avri jek so musaj o romane organizaciji te kerel. Te birinen andre peskeri buči te dikhel the e diskriminacija, savi džal buterval.“ **Dezider Giňa**

Diskriminace může být i mnohonásobná

Evropská komise ve spolupráci s Dánským institutem pro lidská práva uspořádala v Helsingeru ve dnech 6. až 7. prosince konferenci na téma mnohonásobné diskriminace. Belinda Pyke, ředitelka Direktoriátu sociálních záležitostí při Evropské komisi, na ní především zdůraznila, že mnohonásobná diskriminace se projevuje nejen v praxi, ale také v politice a právu. Lidé jsou omezo- vani pro sexuální orientaci, náboženství, rasu, věk, etnický původ a mnohdy se tyto oblasti prolínají tak, že dochází k mnohonásobné diskriminaci.

V panelové diskusi poukázali Ondřej Giňa a Robert Rustem, představitelé Evropského fóra Romů a Travelerů (ERTF), že

anticikanismus v sobě zahrnuje téměř všechny uvedené znaky mnohonásobné diskriminace. Robert Rustem k tomu uvedl: „Romové jsou každodenně konfrontováni s projevy diskriminace a mnohdy si ani neuvědomují, že jsou diskriminováni také i z jiných než rasových důvodů. Velice zřejmé je to u romských žen. Je důležité, abychom si to začali uvědomovat a také se aktivně bránili nejen projevům rasové diskriminace, ale i těm, které nám na první pohled nepřipadají tak zřejmé.“

Ve zprávě Direktoriátu pro sociální záležitosti Evropské komise se kromě jiného uvádí pří- pad Romky Reanaty Sztojka, která pracuje jako dělnice ve

velmi těžkých podmínkách, přesto že je matkou několika dětí. Musí vykonávat těžkou práci na úkor jejich výchovy. Pracuje nepřetržitě celý měsíc a pokud by to nezvládla, ztratila by práci a tím i možnost k tomu, jak jim zajistit obživu. Je to jeden z mnoha příkladů znevýhodnění žen oproti mužům.

Zajímavé byly rovněž příklady, jak se s mnohonásobnou diskriminací vyrovnávají v Kanadě, Austrálii a USA. Příklady „dobré praxe“ uváděli zástupci nevládních organizací. Romské organizace by se měly začít rovněž zajímat o to, jak rozšířit svoji činnost, aby byly schopné věnovat se problému mnohonásobné diskriminace Romů v České republice. **Dezider Giňa**

Chodí bosa v trávě

K show patří i pózování fotografům

Foto: Jana Horváthová, MRK

Ano, je to název písně Antonína Gondolána, která byla hitem v době 60. až 70. let 20. století a 11. prosince zazněla jako ústřední melodie během stejnojmenné módní přehlídky. „Chodí bosa v trávě“ je totiž další módní show pořádanou Muzeem romské kultury s ukázkami oděvů z doby druhé poloviny 20. století. Na tuto dobu si mnozí z nás určitě rádi vzpomínají. Fond textilu shromažďuje i oděvy k danému rozmezí, které doposud nebyly veřejnosti prezentovány. Proto se kurátorka fondu rozhodla zařadit přehlídku do podzimního přednáškového cyklu zaměřeného na 60. léta a současně tak uzavřít úspěšný rok 2007, který se mohl

pochlubit mnoha kulturními akcemi pro veřejnost.

Přítomní diváci shlédli originální oděvy z fondu textilu Muzea romské kultury a oděvy zapůjčené od jeho příznivců. Právě od nich se podařilo za dva měsíce získat například šaty ve stříhu písmene „A“, svatební šaty, šperky a doplňky, které byly v 60. letech velmi populární, nebo večerní brokátové šaty ze 70. let. Mezi muzejní oděvy pak patřily minišaty a halenky ze 70. let. Zlatým hřebem programu byly flitrové šaty a oděvy brokátového vzoru.

Věrohodnost ukázek oděvů zajistily také dobové účesy, líčení a hudební směs písní, mimo jiné od

velmi známých Gipsy Kings. Během třiceti minut návštěvníci viděli přehlídku nejen s originálními oděvy a doplňky, ale i jedinečnou choreografií, založenou především na přirozenosti a kráse modelek. Odesli si tak strhující kulturní zážitek, který byl v předvánočním čase plném stresu a shonu chvílí příjemného odpočinku a nezapomenutelným obohacením.

„Chodí bosa v trávě“ nasadila vysokou latku, protože tentokrát za její realizací stál tým nadšených lidí – choreografka, vizážistka, zvukař, kolegové zajišťující osvětlení a kolegyně, které pomáhaly s převlékáním oděvů. Modelky k ukázkám oděvů přistupovaly velmi profesionálně (ačkoliv se ani jedna z nich modelingu nevěnuje) a zároveň je tato činnost velmi baví, což bylo vidět i během kulturního večera.

Show sklídila velký úspěch a už teď je jasné, že spolu s módní přehlídkou Luminita tančí jsou jedny z nejlákavějších akcí Muzea romské kultury, s nimiž se počítá i do budoucna. Ty, kteří akci nestihli a rádi by přehlídku viděli, můžeme potěšit, protože v nejbližší době se přehlídka „Chodí bosa v trávě“ chystá na svoji druhou prezentaci v rámci veletrhu Regiontour v Brně v prvním týdnu ledna 2008. Bližší informace na www.rommuz.cz

Helena Danielová
kurátorka fondu textilu a šperku
Muzeum romské kultury

Manušane čačipena – so kampil the o perspektivi

Baro kidipen OSN ila 10. 12. 1948 Buchli deklaracija pal o manušane čačipena, savi hin sar angluno dokumentos pal kada koter le manušenge andro dživipen. 10. 12. sas thodo sar džives pal o manušane čačipena, u hin paš oda šanca te dikhas, save hi kamibena the perspektivi andre kada koter, majbuter apš e romani populacija.

Pal koda so phenen khatal o „Středisko romských studií“ Rokycanate hin majpareder problem maškar o Roma koda, kaj len nane buči. O Igor Malík, savo dikhel apl kadai situacija andro SRS phenel, kaj maškar o Roma hin but manuša bi bučakero, u kada kerel problemi na ča andro jekhetano dživipen le gadženca. Kada problem kerel destrukcija the andrala maškar

o Roma. Pal kada akana keren peskeri buči andro SRS koleha, kaja kiden o prindžaripen maškar o Roma andre lengere komuniti, u prindžaren so pes maškar o Roma ačhol kolestar, kaj len nane buči. Kamen te prindžarel so pes ačhol andre famelija, komuniti the andre calo romani societa. Jenako šanca te chudel buči, oda hin manušano čačipen, kajča kada čačipen hino paš o Roma phaglo imar koleha, sar le romane čhavoren thoven andro nalače školi... phenel o Igor Malík.

Dijader phenel, kaj mušinas te dikhel the koda, kaj kada problem hin le Romen beršestar 1990. Paš kada mušinas te dikhel, kaj paš koda manuš saves nane buči dživel leskeri famelija, u the pre lende

peren savore pharipena, save kalendar džal avri. Kavke o problemi koleha kaj manušes nane buči peren pro but aver ezera manuša khatal o fameliji. Bibučakere manuša maškar o Roma hin igen but, u kada pes nadel dijader te likerel avri.

Khatal the themeskeri ekonomika cirdel avri bare love, angle societa oda hin baro socialno the politicko problem. Mište džanas sar o gadže rakinen le Romenge, kaj nakamen te kerel buči. Sar pal o čačipen džanas savore, anglo Roma nane kajše šanci te chudel buči, save hin le gadžen. U kade pes zoraha sikhavel, sar o Roma hin marde andre peskere manušane čačipena, kamibena the perspektivi.

Dezider Giňa

Lidská práva – potřeby a perspektivy

Valné shromáždění Organizace spojených národů schválilo 10. prosince 1948 Všeobecnou deklaraci lidských práv, která se stala hlavním dokumentem lidských práv a základních svobod. Desátý prosinec byl vyhlášen Mezinárodním dnem lidských práv.

Je to příležitost, abychom se podívali, jaké potřeby a perspektivy se v této oblasti projevují zejména u romské populace. Podle Střediska romských studií (SRS) v Rokycanech patří nezaměstnanost k nejtěživějším problémům v romské populaci. Igor Malík, který se zabývá v SRS otázkou zaměstnanosti Romů, k tomu uvádí: „Veliká míra

nezaměstnanosti v romské populaci má nežádoucí důsledky nejen v jejím soužití s ostatní populací. Nezaměstnanost destruktivně působí také uvnitř romského společenství. Právě tomu věnujeme zvláštní pozornost. Středisko chce svými studii osvětlit, jak nezaměstnanost působí mezi Romy, jaké jsou její důsledky v rodinách, komunitách a celém romském společenství. Rovný přístup k zaměstnání je jedním ze základních lidských práv. Avšak toto základní právo je u romské populace porušováno již tím, že romským dětem není poskytována taková kvalita vzdělání jako jejich vrstevníkům.“

Malík dále zdůrazňuje: „Počty nezaměstnaných Romů v ČR jsou mimořádně vysoké od roku 1990 a tento stav se stále udržuje ve vysokých číslech. Důsledky nezaměstnanosti jsou postiženy desetitisíce lidí.“

Vysoká nezaměstnanost mezi Romy je dlouhodobě neúnosná, vyžaduje od národní ekonomiky značné prostředky, pro společnost představuje velký sociální a politický problém. Romy velmi citlivě postihuje v jejich lidských právech, potřebách i perspektivách.

Dezider Giňa

komentář

Mediální diverzita?

KAREL HOLOMEK

Na první pohled nesrozumitelný termín. Nejde však o nic jiného než o média, která se věnují různorodosti, tedy nejružnějším menšinám. Na toto téma uspořádala mezinárodní seminář v Praze v polovině prosince Informační a tisková agentura gitA ve spolupráci s British Council a Goethe-Institutem v Praze.

O tyto záležitosti se prostý občan nezajímá. Proč by taky měl? Má dostatek informačních zdrojů ve všech možných médiích, stačí si vybrat. Ale co příslušníci menšin? A že jich u nás je! Připomeňme si některé: senioři, ženy, etnické menšiny, národnostní menšiny, kterých u nás dnes už napočítáme desítky, lidé s různou sexuální orientací, žadatelé o azyl, utečenci nebo třeba i absolventi zvláštních škol, chcete-li. Mít vlastní médium může být pro některé z nich otázkou přežití, přinejmenším alespoň usnadněním života.

V kulturním světě všude, v Evropské unii zcela jistě, se zdůrazňuje jednota v různorodosti, která posiluje, nikoliv oslabuje. Žádná z menšin se nehodnotí jako horší nebo lepší, mezi slušnými lidmi ovšem, je jen prostě jiná.

Možná, že si to jen namlouváme. Říkejte to někomu v Česku a mluvte o Romech. Pošle vás rovnou k šípku – v lepším případě.

Na semináři zazněla i provokativní otázka, zda menšiny nemají více spolupracovat s většinou a většina s nimi. Nejsou menšinová média jistou obsesí, zaměřující se výhradně na své vlastní problémy vnímané v omezeném prostoru, což často znamená izolovanost a neschopnost vidět problém v širších souvislostech, které vyúsťují v nedostatku racionálního přístupu?

Jistěže ano, to může být a často i bývá pravda. Mám podobné problémy denně jako redaktor romských novin. Jisté subjektivně se neubráním, i kdybych chtěl.

Důvod pro tyto ústupky je prostý. Demokracie není dokonalá a ta naše má stále co dohánět. Žádaná a nedostupná „respublica“ se nám v médiích, a nejen v nich, mění spíše na „public relation“. Je tu velký rozpor mezi společenským očekáváním a skutečnou prezentací nejružnějších problémů.

Určitě: ideální a nejlepší by bylo menšinová média neprosazovat. Snad bychom mohli přijmout takové médium jenom jako nositele zvláštní kultury, která celou společnost obohacuje, a její prezentaci. Za daného stavu by však menšina neměla možnost prosazovat a upozorňovat jinak na své problémy a jejich řešení. Demokracie u nás i jinde je stále jen nejlepší ze špatných řešení. U nás se už vžil výraz demokracie „in transition“ (v přechodu), což je dokonce jedno menšinové periodikum u nás vydávané, jak jsem na této konferenci také zjistil.

Přes všechny výhrady tedy menšinová média musíme chtít nechtět přijmout, chceme-li důsledně uplatňovat práva všech, kteří se podílejí na životě společnosti, dokonce i těch, kteří se nepodílejí. Je to daň za naše nedokonalosti i nedostatečnost demokracie.

Kdy nezaplatíme u lékaře

Regulační poplatek 30 korun za návštěvu lékaře se nebude platit, když nebude provedeno klinické vyšetření, například bude-li pacientovi jen bez lékařského vyšetření předepsán dlouhodobě užívaný lék. Poplatek se nebude vztahovat ani na laboratorní vyšetření, rentgen, hemodialýzu, odběr krve nebo kostní dřeně.

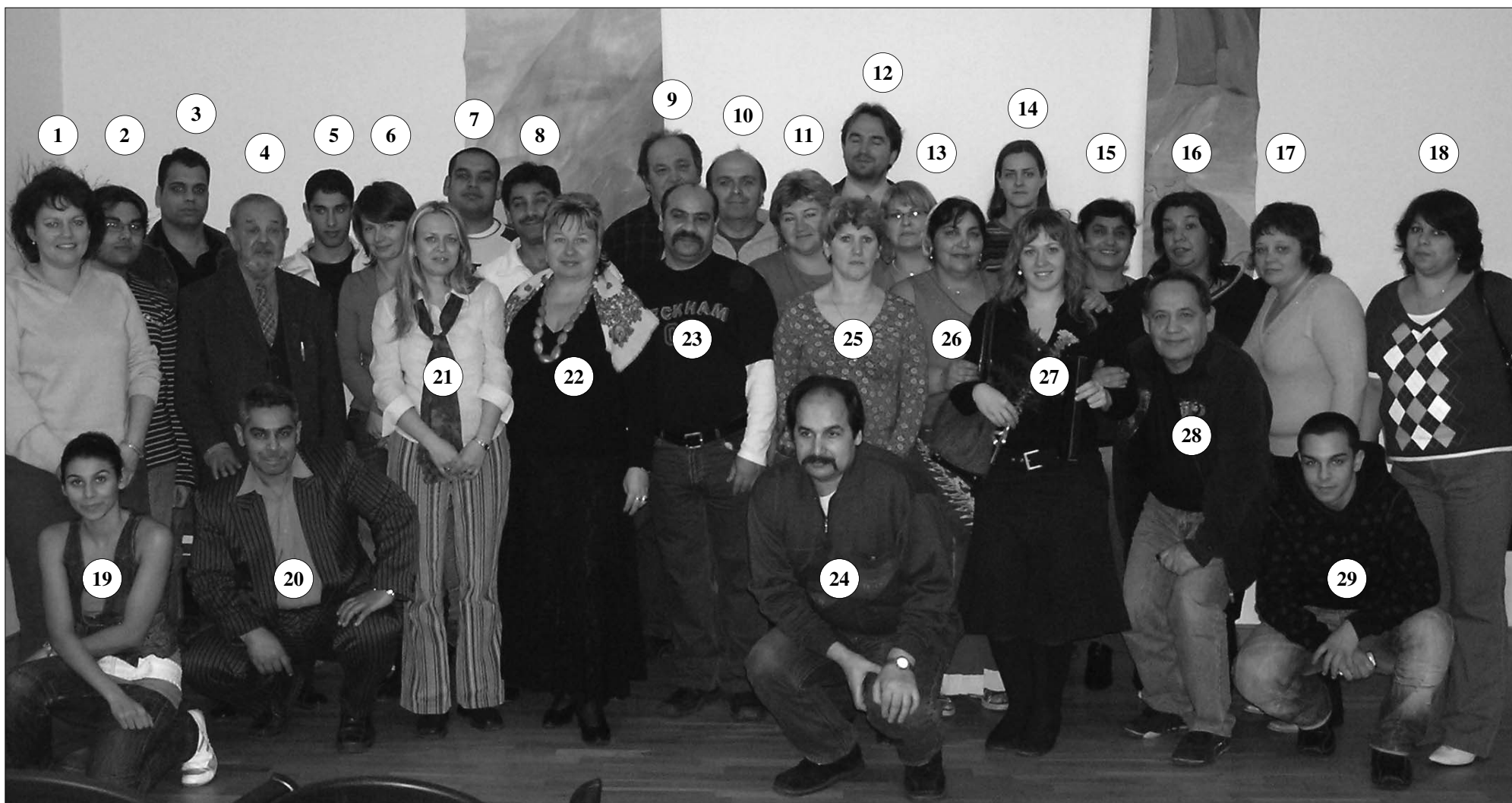
Regulační poplatek 60 korun za den v nemocnici se nebude platit při jednodenní chirurgii, ani ve stacionářích.

U léků, které jsou levnější než 30 korun, se vyplatí zaplatit celou cenu léku, protože pacient nebude muset platit poplatek.

(red)

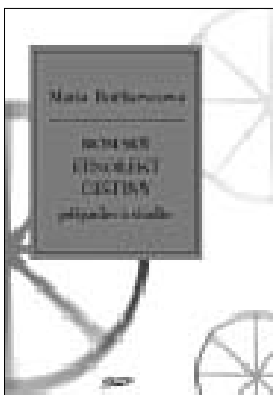
Do projektu Městské policie Brno s názvem Strážce přechodu se zapojila také Dana Teinitzer-Šarköziová (na snímku zcela vzadu). Pomáhá zajistit bezpečí školáků na přechodu pro chodce v Černočicích. V tomto projektu jsou zapojeni hlavně muži a pouze dvě ženy. Druhou ženou je Věra Černá, gymnastická mistryně světa, která dohlídí na bezpečnost dětí v jiné městské části. (red)

knížní novinky

Romský etnolekt češtiny

Koncem roku 2007 se na pulty mnohých knihkupectví dostala práce romistky Máši Bořkovcové Romský etnolekt češtiny (nakladatelství Signeta, 139 Kč). Autorka se v ní zabývá romštinou na pražském Smíchově: zkoumá vliv češtiny na romštinu a to, jak se pod jejím vlivem romština mění. Kniha je první publikací, která se tomuto tématu věnuje. Měla by zaujmout odborníky i širokou veřejnost.

Existence romské podoby mluvené češtiny je notoricky známá. Zachycuje se v nejrůznějších více či méně vkusných zobrazeních Romů od filmu až po lidový humor. Již půl století se s ní ve formě chyb setkávají učitelé romských dětí ve školách. Zmiňuje se i v odborné literatuře. Přesto teprve nyní vychází první publikace, která se jí systematicky zabývá. Máša Bořkovcová, absolventka mladého oboru romistika, rozeznává v romském etnolektu konkrétní vlivy romštiny i východoslovenských dialektů, mluví dobře zná a velmi dobře sleduje i mechanismy vzniku, reprodukce a proměn tohoto nářečí v sociálním kontextu. I když vychází ve své práci jen z jednoho místa, dosah publikace je obecný a kromě odborných kruhů může jistě zaujmout například učitele a vychovatele, kteří přijdou do styku s Romy, a určitě i širší veřejnost.

Všechno nejlepší do roku 2008 všem čtenářům Romano hangos přejí zaměstnanci Společenství Romů na Moravě

1 – Šárka Vozňáková, personalistka, Frýdek Místek
 2 – Martin Daňhel, komunitní pracovník, Rýmařov
 3 – Michal Oračko, terénní pracovník, Nový Jičín
 4 – Karel Holomek, zakladatel SRNM a šéfredaktor RH, Brno
 5 – Lukáš Ščuka, terénní pracovník, Olomouc
 6 – Karla Dašková, terénní pracovníce, Nový Jičín
 7 – Jiří Somsí, terénní pracovník, Olomouc
 8 – Jaroslav Gábor, personalista, Šternberk
 9 – Rudolf Dubovan, vedoucí dílny, Kobylá nad Vidnávkou
 10 – Jiří Žalčík, terénní pracovník, Jesenicko

11 – Jitka Zdražilová, koordinátorka, Jesenicko
 12 – Michal Kročil, zástupce ředitelky, Brno
 13 – Michaela Havlíčková, fundraiser, Brno
 14 – Jana Vejplachová, koordinátorka, Brno
 15 – Jiřina Somsiová, koordinátorka, Olomouc
 16 – Hana Vašková, personalistka, Hodonín
 17 – Alena Gáborová, koordinátorka, Šternberk
 18 – Zdenka Turtáková, terénní pracovníce, Rýmařov
 19 – Šarlota Filová, fundraiser, Brno
 20 – Jan Gábor, místopředseda správní rady, Šternberk

21 – Zuzana Holomková, ředitelka, Brno
 22 – Dana Šarkózyová, externí dopisovatelka RH, Brno
 23 – Milan Gábor, vedoucí dílny, Šternberk
 24 – Vladimír Horváth, předseda správní rady, Frýdek-Místek
 25 – Nada Velikovská, terénní pracovníce, Jesenicko
 26 – Eliška Bikárová, komunitní pracovníce, Brno
 27 – Zuzana Koblásová, administrativní pracovníce, Brno
 28 – Zoltán Somsí, člen správní rady, Olomouc
 29 – Jan Gábor ml., terénní pracovník, Šternberk

Foto: Petr Příbyl, grafik a redaktor RH, Brno

Kolik je v nás člověka?

Ve čtvrtek 6. prosince byla v Muzeu romské kultury v Brně zahájena výstava *Kolik je v nás člověka / Manuš andre amende*. Pojednává o oslavách Vánoc v romské rodině, navštívit ji můžete až do konce ledna roku 2008. Název je parafrází citátu Eleny Lackové Pre Karačoňa sako kamelas te sikhavel, hoj hino manuš (O Vánocích chtěl každý ukázat, kolik je v něm člověka).

Výstava přibližuje oslavy vánočních svátků v romské rodině, tak jak se udržovaly dříve a jak se udržují dnes. Nejedná se sice o zvyky, které by byly typicky romské, jde vesměs o obyčej, které Romové v minulosti převzali od svého okolí. Zajímavé však je, že se v prostředí romské rodiny mnoho z nich dodnes podařilo zachovat. Je pravděpodobné, že vám některé z obyčejů budou připadat povědomé, budete je znát z vyprávění svých rodičů nebo

prarodičů, anebo je dokonce sami doma dodnes udržujete. Jiné obyčejy už ale ve vaší rodině třeba upadly v zapomnění a není vyloučeno, že se vám zalíbí natolik, že si řeknete, proč si letos po štědrovečerní večeři k sobě nespázat lžíce, proč neprostrít taky těm, kteří už nejsou mezi námi... Proč si neudělat medem křížek na čelo, pod talíř si nevložit nebo na stromeček nepověsit tisícovku, anebo se rovnou raději celý neumýt v penízkové vodě?

Návštěvník může nahlédnout do romské domácnosti, usednout k štědrovečernímu stolu v kruhu romské rodiny a nechat se unést sváteční atmosférou. Trápí vás otázka, zda Romové jedí na Štědrý večer kapra? No schválně, co myslíte? Přijďte se podívat, co všechno u Romů na takové tabuli naleznete.

Celou výstavou provází návštěvníka „romský hlas“ – citace mnoha romských pamětníků, pro

zahraněční návštěvníky je připraven anglický průvodce. Lektorka muzea připravila k výstavě animační program pro školy.

Výstava potěší také ty, kteří se rádi vydávají na cestu k pomyslnému Betlému. Můžete si prohlédnout hned několik prací z dílny romských výtvarníků. Kromě vyřezávaných (mezi nimi také mechanický betlém vypůjčený pro výstavu od výtvarníka J. Cicka) se můžete potěšit také u originálního betlému vyšivaného (M. Šestáková) anebo jesliček, které jsou přímo k nakousnutí – jsou totiž vyrobeny z chlebového těsta (J. Brand). Uvidíte také několik papírových betlémů, v nichž se objevují romské postavy, a unikátní romský betlém J. Součka, který pro výstavu vypůjčilo sdružení Staropražští betlémáři – jmenovitě rodina Bašových.

Napsala jsem scénář k výstavě, kterou jsme připravily spolu

Z romského betlému Jiřího Součka, 2001. Vypůjčeno Muzeem romské kultury pro výstavu *Kolik je v nás člověka / Manuš andre amende* ze sbírky Staropražských betlémářů od rodiny Bašových

s Helenou Danielovou. Grafického a výtvarného řešení výstavy se ujala již osvědčená dvojice Martin Poláček a Radka Vyplášilová, anglický sylabus přeložil Marek Antonín.

Vernisáž výstavy byla spojena s mikulášskou nadílkou pro děti z muzejního klubu, k poslechu zahráli Lačo hangos.

Vážení a milí čtenáři, přejeme vám nejen hezký a pokud možno

i objevný zážitek při návštěvě naší výstavy, ale také Lači Karačoňa, kaj faven saste sar andro paňi o mačo, lošande sar o khamoro linaje, kaj te aven zorale the barvale sar kaľi phuv! Tedy šťastné Vánoce, ať jste zdraví jako ryba ve vodě, veselí jako sluníčko v létě, silní a bohatí jako černá země!

Výstava potrvá do 31. ledna.

Jana Kramářová
 Muzeum romské kultury

S Romy v Roudnici pomůže Džamila Stehlíková

S řešením problematické situace Romů v roudnické Masarykově ulici pomůže ministryně pro lidská práva a národnostní menšiny Džamila Stehlíková a jí zřízená Agentura pro odstraňování sociálního vyloučení v rámci pilotního projektu na odstranění romských ghet.

„Roudnice byla vybrána vzhledem k početné komunitě olašských Romů, která je pro svoje specifika pro tento projekt zajímavá,“ sdělil Deníku Vlastimil Sýkora, mluvčí roudnické radnice. V současné době probíhá v agentuře výběrové řízení na dvanáct pracovníků, kteří budou přiděleni do jednotlivých měst, to by mělo být uzavřeno do poloviny ledna. Těchto dvanáct lidí má podle Vlastimila Sýkory tvořit kompaktní

tým, který se bude pravidelně scházet a vyměňovat si poznatky, společně je konzultovat a uplatňovat v praxi.

„Tento vybraný pracovník bude mít za úkol zmapovat situaci, doporučit postup při řešení problému a shánět peníze z fondů EU,“ uvedl Sýkora.

Roudnice nad Labem byla do pilotní fáze projektu vybrána jako jedna z dalších dvanácti míst v celé ČR. Na severu Čech se pak do projektu zapojí ještě například Most nebo Varnsdorf.

„Zjistila jsem, že připravenost spolupracovat s národní agenturou v oblasti integrace Romů je daleko vyšší v regionech, kde existuje veřejné povědomí o závažnosti problematiky dlouhodobé nezaměstnanosti, o nízké vzdělanosti, masové

ztrátě trvalého bydlení, kriminalitě a kde vrcholní politici jsou odhodlaní tyto problémy skutečně řešit,“ řekla Džamila Stehlíková.

Výběr lokalit probíhal od srpna. Podle Stehlíkové byl při výběru kladen důraz na předchozí snahy města integrovat sociálně vyloučené Romy, dosavadní vypracované a realizované integrační strategie a v neposlední řadě i na ochotu místní samosprávy spolupracovat s agenturou při jejich prosazování.

„V březnu by měly být známy první výstupy. Město poskytuje technické zázemí, jako jsou prostory a telefon, mzdové náklady bude hradit Úřad vlády,“ dodal Sýkora.

Michal Závada

Litoměřický deník, 21.12.

u nás před 10 lety

Meziresortní komise

Koncem roku 1997 oznámil tehdy nově jmenovaný premiér Josef Tošovský jména ministrů své vlády. Ministrem bez portfeje a mluvčím vlády se stal bývalý šéfredaktor týdeníku Respekt Vladimír Mlynář. Stanul tak i v čele Rady pro národnosti a Meziresortní komise pro záležitosti romských občanů.

Tolik diskutovanou místopředsedkyní této komise, o jejímž vzniku rozhodla Klausova vláda po odchodu Romů do Velké Británie, byla jmenována psycholožka Monika Horáková (dnes Mihalíková). Počátkem

ledna se na Úřadu vlády sešlo šest romských členů komise a dohodli se na svém rozdělení do jednotlivých odborných skupin. Své členství v komisi ukončil novinář Petr Uhl se zdůvodněním, že Bratinkův úřad převzal právě Vladimír Mlynář. Své výhrady vůči Mlynářovi však neupřesnil.

Monika Horáková se sama chtěla zasadit o likvidaci velkovýkrmny prasat v Letech u Písku, která stále stojí (dodnes) na místě romského koncentračního tábora, což Vladimír Mlynář tehdy podporoval. (red)

napsali jste nám

Ani vánoční a novoroční atmosféra nezabránila tomu, aby naše redakce neodpověděla anonymní dopis s podpisem „normální starší lidi“.

Protože nebyla zanechána žádná adresa, nezbyvá než odpovědět prostřednictvím našich novin.

Dopis nelze zveřejnit celý, proto jen stručně z jeho obsahu:

„Vážené vedení Romů, obracíme se na Vás po poradě u ochránce veřejných práv na Údolní ulici. Podáváme k vašemu vedení stížnost na vaše občany, a tak bude záležet na Vás, jak naši stížnost vyřešíte...“

Dál už je popis stížnosti: romské děti občany na ulicích Cejl, Bratislavská, Francouzská atd. obtěžují, dokonce na ně plivají, ničí majetek nájemních domů, zejména v holobytu na Bratislavské, prostě už to nejde vydržet a trpět. A dál: „Doufáme, že se postaráte co nejdříve o to, aby mladí „Romáci“ dali pokoj a nechali obtěžování „bílých lidí“, kteří si jich nevšímají. My víme, že jsme zbabělí, když jsme se nepodepsali. Ale máme obavy, abychom neskončili s rozbitou hlavou nebo propíchnutým břichem.“

Vážení a milí „bílí“ občané, zřejmě někde tady v sousedství naší redakce, v části tak zvané brněnský Bronx. Nejsme žádné vedení Romů a rozhodně se distancujeme od nepořádků, které jste tak dokonale vylíčili. Jsme spořádaní čeští občané, byť „Romáci“, jak nás pěkně nazýváte. To, co jste vylíčili, se nám také nelíbí, a už dávno, dříve než vy nám doporučujete, se snažíme nabídnout mladým lidem a dětem, nejen romským, nějakou smysluplnou činnost a ukázat jim, jak se chovat a co dělat, aby i oni měli správně vymezené pojmy.

Pokud si stěžujete, doporučuji vám, abyste se obrátili na policii, nejlépe městskou, a trvali rezolutně na tom, aby učinila přítrž nepravostem. My to taky děláme. Nebránili bychom se tomu, dělat něco víc v udržení pořádku a míru v Brně i jinde, kdybychom k tomu měli prostředky. Ty my nemáme, má je stát a město. Proto musí konat ONI, my jen můžeme pomoci. Pochybují tedy, že vám radu, abyste se obrátili na nás, dal Otakar Motejl, veřejný ochránce práv. Ten má s námi stejné názory na tyhle věci a pochybuji, že by vám takto nesmyslně poradil.

Ještě jedna věc: mohu připustit, že romské děti vyznávají v rámci jakéhosi protestu i rasistické nálady. Jsou jen odrazem chování veřejnosti vůči nim. I tak tyto postoje odmítám. Stejně tak jako Vaše. V dopise jste osvědčili několikrát svoje stejné rasistické smýšlení, tentokrát vůči Romům. To je pak těžké něco dělat, dohodnout se v takové nepřátelské atmosféře. Všechno je v nás všech bez rozdílu, jsme občané jednoho státu, stvoření k obrazu božímu.

Přeju Vám pohodu a klid do nového roku v naději, že se postupně vše zlepší.

Karel Holomek, šéfredaktor

Napsal nám milý dopis jeden z našich čtenářů a současně autor romského kalendáře – Romano berš 2008, o němž jsme již psali v minulém čísle Romano hangos, Tibor Tonka. Uvádíme něco z tohoto dopisu, který svědčí o jeho mimořádném vztahu k romské kultuře, tradicím a jazyku:

Dlouho jsem trpěl pomyslením na to, že všechny národy mají své kalendáře, ve kterých se objevují jejich typická jména, přísloví a jiné národní charakteristiky. Mrzelo mne, že Romové, kteří jsou přece také národem, nic takového nemají. Proto jsem se stal autorem romského kalendáře Romano berš 2008, v němž jsem uvedl typická romská jména. Nemyslete, že to bylo jednoduché vzpomenout si na tolik romských jmen, kolik je dnů v roce.

Dnes už to je tak, že Romové olašští v České republice mezi ostatními Romy tato jména využívají více, protože také více ctí romské tradice. Ostatní tedy mají možnost si tato často velmi starobylá jména připomenout. V mnoha romských rodinách však přetrvává tato tradice užívání romských jmen vedle „civilních“. Tato jména slouží jako ochrana před nepřáteli, kteří se tak nemohou soustředit na určitou osobu. Romské jméno „anav“ provází člověka celým životem. Proto mají romská jména mezi Romy velkou váhu, každý Rom je na své jméno náležitě hrdý. Všichni se pak cítí jako jedna rodina.

Romský jazyk, romani čhib, je jazykem, kterým s malými obměnami mluví Romové na celém světě. To je úplný zázrak. Romové tak mluví už tisíc roků a stále, i když žijí v prostředí, kde lidé mluví jazykem jiným, dokonce úředním. Vzpomeňte jen na černé Američany, kteří ztratili své domorodé jazyky během jednoho století. Já sám jsem pyšný na to, že patřím k takovému národu, který si uchoval svoji řeč přes všechna protiventství, a že touto řečí mluvím.

Jako autor tohoto kalendáře bych byl rád, aby byl využíván v romských rodinách podobně jako v českých: jako slabikář, poznámková kniha, zábavná a oblíbená literatura i výtvar, který ovlivňuje výtvarné citění.

Věřím, že se vám kalendář zalíbí a že ho budete s radostí užívat. Každý den vám tak připomene něco z romské kultury, zvyků a jazyka. Myslím, že právě dnes je to velmi zapotřebí.

Tiby Tibor Tonka, Brno

SuperStar se stala super holkou

S velkým zájmem jsem sledoval soutěžní pěvecký pořad SuperStar ve slovenské televizi, kterého se účastnilo několik desítek lidí. Castings probíhaly v různých koutech Slovenska a hvězdná porota, Darina Rolinsová, Laco Lučenič a Paľo Habera, chudáci měli co dělat, aby očistili zno od plev. Ale po několika týdnech bylo už vše jasno. Do boje o slovenskou SuperStar postavili desítku schopných, talentovaných a nadaných mladých zpěváků a zpěvaček. Mezi nimi byli i Romové Marcel Berky, Dominika Mírgová a Viera Berkyová. Finálový tým mě velice příjemně překvapil. Bylo co slyšet, co hodnotit a bylo se i na co dívat.

Například Ivana Kováčová: bylo poznat, že každé písní chce vdechnout kus svého života. Svým uměním, profesionalitou a čistou pěveckou duší zanechávala za sebou na pódiu pokaždé vizitku, umělec.

Nebo Robo Šimko, rocker tělem i duší, ale dokázal, že je všestranně použitelný zpěvák. V jeho podání zněly nádherně rock-popové písně i lyrické. Svoji barvou hlasu, techni-

kou zpěvu, podáním a perfektní intonací vnesl do soutěže různorodost. A tak to byl on, kdo byl v SuperStar nejméně vnímán.

Martin Konrád byl zase šoumen, který dokázal, že v popu je důležitá i vizáž zpěváka. Zpěvem však nevyňikal, ale měl své fanoušky, kteří ho svými hlasy dostali až do finále. Tam však už musel ustoupit z cesty silným konkurentům.

Dominika Mírgová zase vynikala svojí technikou a stylem zpěvu, podáním, intonační jistotou, univerzálností a naprostou profesionalitou. Svým zpěvem některé písně posunula výš než byly podané v originálu. V jejím podání to byla malá akademická díla i dílka.

Vierka Berkyová – dokázala, že je zpěvačkou, která má v sobě kus ducha všech velkých pěveckých osobností černého i bílého hudebního nebe. Ale její předností bylo, že byla pořad sama sebou. Vierka zpívala stylem zcela ojedinělým, který vypovídal o velké osobnosti a který prozrazoval její velké a čisté umělecké srdce, profesionalitu, odpovědnost, upřímnost, čistotu a chudobu.

Mohl bych takto popisovat i jiné finalisty slovenské SuperStar, ale neudělám to, protože už by to bylo všechno stejné. Michal Chrenko, Natália Hatalová (mimo chodem moje krevní skupina), Marcel Berky, Tomáš Krak, Alexandra Železníková – všichni vynikající zpěváci a skromní lidé s velkým talentem.

Poslední desítku soutěžících byla velice silná sestava zpěváků, ve které byli jak Slováci, tak i Romové. Byl to velký a spravedlivý boj o první místo. Z posledních tří soutěžících (Robo Šimko, Dominika Mírgová, Vierka Berkyová) jsem přál vítězství každému. Ale někdo to vyhrát musel, a moje rozpaky za mne vyřešil slovenský národ. Svými sms zprávami si zvolil za slovenskou SuperStar Romku Vierku Berkyovú. Klobouk dolů před Slováky, čest a sláva vítězce.

My Romové jsme si přišli také na své, dostali jsme jeden velký, milý a příjemný společný dárek. Vánoce, Vánoce přicházejí, zpívejme přátelům...

Tumaro Rat

Tumaro Rat: Kalo som / Černý jsem

Devlestar adaj som, paľikerav, kalo som andre mande jilo mareľ, paľikerav, dživav lolo rat? He miro hin lolo rat, manuš som dživipen? Diňas man tiž miro dad, adaj som jekh avrestar ufol, mandar ufile tiž čhavore

Nipos but pre luma hin, aver sam savore phrala pheňa sam, la datar čhavore jekhe ratestar sam, cudze sam savore pačiv man hin paš o Roma, hijaba kalo som jon? Jon džanen kaj manuš som

Kale bala man hin, dživav, rado som kaľi cipa man hin, dživav, adaj som, o Del diňas jakha man hin, pindre, vasta, muj, šero aver parsuna nane, save tumen ajso me oda miro savoro, som leskro čhavoro

Parne? Naveha mange na phenen kalo man vičinen, kaske ladž?! Devleskre čhave, čikatar paňestar sam savore kaľi phuv del amen godži, dživipen, maro pačiv nane soske? Kaj som kalo?

Baripen nakerav, nadživav, namerav, šunen? O kham tačarel, o paňi hin dživipen so mek buter kempel, ada baro čačipen kaj dživel chochaviben, nane smirom, nane kamľipen adaj som, manuš som, kalo som, soske nadikhen?

Děkuji, že jsem tu, Bůh stvořil i toho, kdo černý je děkuji, že žiju, moje srdce bije rudá krev? I já ji mám, vždyť člověk jsem můj otec mi dal život, tady jsem jeden se rodí z druhého, i já mám děti svoje

Lidi je na světě mnoho, každý jsme jiný přesto jsme bratři a sestry, děti jedné matky všichni jsme jedné krve, i když jsme si cizí úctu mám u Romů, i když jsem černý proč? Každý je člověk, to oni vědí

Černé vlasy mám, žiju a jsem rád černou kůži mám, žiju s tím, co mi Bůh dal mám oči, nohy, ruce, pusy, hlavu jiná možnost není, stejní jste vy i já jsem jeho dítě a od něj všechno mám

Bílí mi jménem neřeknou, jen „černej“ volají kdo se má stydět – oni nebo já? Všichni jsme boží děti, z bláta a vody černá zem dává nám rozum, život i chleba jen proto, že jsem černý, úcty mi není třeba?

Nechlubím se, nežiju, neumírám, slyšíte? Teplo dá slunce, život voda vy nějakou většinu pravdu znáte? kde sídlí lež, tam není pokoj, láska jsem člověk, tady jsem, černý jsem, proč se nedíváte?

- **Výstava plakátů**

15. 2. - 13. 5. 2008
vernisaž 14. 2. 2008 v 16:30

- **Výstava Romská socha 2008**

25. 5. - 31. 12. 2008
vernisaž 24. 5. 2008 v 16:30 v rámci Brněnské
muzejní noci

- **Život jako vyšitý**

výstava textilní tvorby Markéty Šestákové
13. 6. - 31. 10. 2008
vernisaž 12. 6. 2008 v 16:30

- **Mezinárodní den Romů**

8. 4. 2008, do muzea vstup zdarma
doprovodné programy, tvůrčí dílny

- **Brněnská muzejní noc**

v Muzeu romské kultury
24. 5. 2008

- **Pietní shromáždění**

v Hodoníně u Kunštátu
24. 8. 2008

- **Muzeum romské kultury**

Bratislavská 67, 602 00 Brno
tel.: (+420) 545 571 798, (+420) 545 581 206
e-mail: media@rommuz.cz
út - pá 10 - 18, poslední vstup v 17:15
ne 10 - 17, poslední vstup v 16:15
MHD tram 2, 4, 9 - Tkalcovská

**MUZEUM
ROMSKÉ
KULTURY**

www.rommuz.cz

Romano berš 2008

Nabízíme vám tímto k odkoupení unikátní romský kalendář Tibora Tonky, zhotoveného ve spolupráci s Muzeem romské kultury a Společenstvím Romů na Moravě.

Kalendář je unikátní v tom, že obsahuje původní jména Romů, což je evropská zvláštnost, neboť tato jména se takto objevují na veřejnosti podruhé (poprvé v roce 1996). Těmto jménům přikládají Romové velkou vážnost, stejně jako mnohé jiné národy Evropy. Najdete v něm též krátké informace, týkající se života a zvyků Romů v časech dávno minulých i současných.

Kalendář je vybaven skvělými fotografiemi ze sbírek Muzea romské kultury, jež zachycují bohatou i krušnou historii Romů, vedle současných snímků. Jedním z autorů je Dr. Eva Davidová. Podrobnosti jsme zveřejnili již minulém čísle Romano hangos.

Máte jedinečnou příležitost tento kalendář získat za pouhých 100 Kč (+ poštovné). Objednávku s uvedením počtu kusů zašlete na adresu: Společenství Romů na Moravě, o.p.s., Francouzská 84, 602 00 Brno nebo na e-mail sekretariat@srm.cz. Do objednávky vepište libovolný zvolený variabilní symbol (alespoň šestimístné číslo), např. datum narození, podle kterého můžeme vaši platbu identifikovat. Finanční částku odpovídající množství kusů (+ poštovné 37 Kč) zašlete na účet 35-1366180207/0100. Kalendáře budeme rozepisovat po připsání úhrady na náš účet.

Autor: Tibor Tonka, Francouzská 80, 602 00 Brno
tel.: 737 173 581

Za Společenství Romů na Moravě: Karel Holomek
tel.: 545 246 647

antidiskriminace.romea.cz

web proti diskriminaci
linka proti diskriminaci volejte 800 220 800

Romské internetové rádio vás pravidelně seznamuje s děním, které se dotýká romské problematiky. Zaposlouchejte se do romských veršů. Ti, kteří věří ve věštby a horoskopy, mohou poznat svůj osud v pořadu věnovaném astrologii a magii. Vysílání je v češtině, romštině a angličtině.

Rádio Rota, V Tůních 11, 120 00 Praha 2
Tel./fax: +420 224 941 945, 7, 8
www.radiorota.cz; e-mail: iveta.demeteterova@radiorota.cz

Romano hangos

Ke stažení:

Najdete nás na nových internetových stránkách SRNM:

www.srm.cz

[/cz/romanohangos.htm](http://cz/romanohangos.htm)

Romano hangos si můžete objednat na tel. 545 246 673, e-mail: rhangos@volny.cz

PŘEDPLATNÉ ROMANO HANGOS

Příjmení a jméno:	Ulice, číslo domu:
PSC, místo:	Datum narození:
E-mail:	Telefon:
Název a sídlo peněžního ústavu:	Číslo účtu:
Název organizace:	Adresa:
IČO:	DIČ:
Počet objednaných výtisků:	Od čísla:
Způsob platby: ☐ hotově ☐ bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol:	☐ složenkou ☐ bankovním převodem na fakturu

Vyplněný formulář zašlete na adresu: Romano hangos, Francouzská 84, 602 00 Brno. IČO: 26908000; Komerční banka Brno-město; číslo účtu: 35-1366180207/0100. Cena ročního předplatného je 200 Kč.

Společenství Romů na Moravě

Francouzská 84, 602 00 Brno
Tel.: 545 246 673, e-mail: srm@srm.cz

Vydávání Romano hangos
podporuje
Ministerstvo kultury ČR